

מאימתי פרק ראשון ברכות ב.

מאימתי קורין וכו'. פי' רש"י ואין היכי קריין מצעוד יום ואין אנו ממתינין ללאת הכוכבים כדמפרש בגמ' על כן פירש רש"י שקריאת שמע שעל המטה עיקר והוא לאחר לאת הכוכבים. והכי איתא בירושלמי אס קרא קודם לכן לא ילא ואס כן למה אנו מתפללין קריאת שמע צבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. תימא

מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו והעריצו שמשן והגיע עתם לאכול בתרומה: **ע**ד **ס**וף **ה**אשמורה **ה**ראשונה **ש**ליש **ה**לילה **כ**דמפרש **ב**גמ' (דף ג.) ומשם ואילך עבר זמן דלא מקרי **ת**זמן

לפירושו והלא אין העולם רגילין לקרות סמוך לשכיבה אלא פרשה ראשונה (לקמן דף ק:) ואס כן שלש פרשיות היה לו לקרות. ועוד קשה לזרין לזרך בקריאת שמע שמים לפניה ושמים לאחריה בערבית. ועוד דאומה קריאת שמע סמוך למטה אינה אלא צביל המזיקין כדאמר בסמוך (דף ה.) ואס תלמיד חכם הוא אינו זרין. ועוד קשה דא"כ פסקינן כרבי יהושע בן לוי דאמר תפלות צאמצע תקנוס פי' צאמצע בין שני קריאת שמע בין קריאת שמע של שחרית ובין ק"ש של ערבית. ואין ק"ל כר' יוחנן דאמר לקמן (דף ז) איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה. לכן פי' ר"ת דאדרבה קריאת שמע של צבית הכנסת עיקר. ואס תאמר היאך אנו קורין כל כך מצעוד יום. ויש לומר דקיימא לן כרבי יהודה דאמר צפרק תפלת השחר (דף כו.) דזמן תפלת מנחה עד פלב המנחה דהיינו אחד עשר שעות פחות רביע ומייד כשיכלה זמן המנחה מתחיל זמן ערבית. ואס תאמר היאך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשכה ואפילו לאחר פלב המנחה. יש לומר דקיימא לן כרבנן דאמרי זמן תפלת המנחה עד הערב ואמרין לקמן (דף כו.) השמא דלא תאמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. מכל מקום קשיא דהוי כתיב קולי דסתרן אהדדי שהרי מאיזה טעם אנו מתפללין ערבית מיד לאחר פלב המנחה משום דקיימא לן דשעת המנחה כלה כדברי רבי יהודה ומייד הוא זמן ערבית ובזמן התפלה עצמה לא קיימא לן כרבי יהודה אלא כרבנן. על כן אומר ר"י דודאי קריאת שמע של צבית הכנסת עיקר ואנו שמתפללין ערבית מצעוד יום סבירא לן כהני תנאי דגמרא דאמרי משעה שקדש היום וגם משעה שבני אדם נכנסים להסב דהיינו סעודת ע"ש והיא היתה מצעוד יום ומאומה שעה הוא זמן תפלה. וגם ראייה (לקמן כז) דרז הוא מזלי של שבת בערב שבת ומסתמא גס היה קורא קריאת שמע. מכל אותן הראיות משמע דקריאת שמע של צבית הכנסת היא עיקר. והא דקאמר בירושלמי למה היו קורין צבהכ"ג וכו' אומר ר"ת שהיו רגילין לקרות ק"ש קודם תפלתם כמו שאנו רגילין לומר אשרי תחלה

קורין את שמע בערבין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים עד חצות. רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות ולא זו בלבד אמרו אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר הקטר חלבים ואברים מצותן עד שיעלה עמוד השחר וכל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר א"כ למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה: **ג**מ' **ת**נא **ה**יכא **ק**אי דקתני מאימתי ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ואי בעית אימא יליף מבריייתו של עולם דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אי הכי סיפא דקתני בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתיים לאחריה לתני דערבית ברישא. תנא פתח בערבית והדר תני בשחרית עד דקאי בשחרית פריש מילי דשחרית והדר פריש מילי דערבית: אמר מר משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. מכדי כהנים אימת קא אכלי תרומה משעת צאת הכוכבים לתני משעת צאת הכוכבים. מלתא אנב אורחיה קמשמע לן כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים והא קמשמע לן דכפרה לא מעכבא דתניא ובא השמש וטהר ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה. וממאי דהאי **ו**בא **ה**שמש **ו**ביאת **ה**השמש **ו**האי **ו**טהר **ו**טהר **ו**מטהר **ו**מטהר **ו**יומא

ולא קריין ציה בשכבך ומקמי הכי נמי לאו זמן שכיבה לפיכך הקורא קודם לכן לא ילא ידי חובתו. אס כן למה קורין אותה צבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה והכי תניא בצריי' בצרכות ירושלמי. ולפיכך חובה עלינו לקרותה משתחשך. ובקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על מטתו ילא: **ע**ד **ש**יעלה **ע**מוד **ה**שחר. שכל הלילה קרוי זמן שכיבה: **ה**קטר **ח**לבים **ו**אברים. של קרבנות שזרק דמן ציום: **מ**צותן. להעלות כל הלילה ואין נפסלים בלינה עד שיעלה עמוד השחר והן למטה מן המזבח דכתי' לא ילין לזקר (שמות לד): **ח**לבים. של כל קרבנות: **א**צרים. של עולה: **ו**כל **ה**נאכלים **ל**יום **א**חד. כגון חטאת ואסם וכצבי עזרת ומנחות ותודה: **מ**צותן. זמן אכילתן: **ע**ד **ש**יעלה **ע**מוד **ה**שחר. והוא מציאן להיות נותר דכתיב בתורה לא יניח ממנו עד בקר (ויקרא ז) וכלס מתודה ילמדו: **א**ס **כ**ן **ל**מה **א**מרו **ח**כמים **ע**ד **ח**צות. בקריאת שמע ובאכילת קדשי: **כ**די **ל**הרחיק **א**דם **מ**ן **ה**עבירה. ואסרוס באכילה קודם זמן כדי שלא יבא לאכלן לאחר עמוד השחר ויתחייב כרת וכן בקריאת שמע לזרז את האדם שלא יאמר יש לי עוד שהות וצותן כך יעלה עמוד השחר ועבר לו הזמן. והקטר חלבים דקתני הכא לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל ולא נקט להו הכא אלא להודיע שכל דבר הנוהג בלילה כשר כל הלילה. והכי נמי תנן צפרק שני דמגילה (דף כ:) כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואצרים: **ג**מ' **ה**יכא **ק**אי. מהיכא קא סליק דתנא ציה חובת קריאת שמע שהתחיל לשאול כאן זמן הקריאה: **א**קרא **ק**אי. ושם למד חובת הקריאה: **ו**איבע"ל. הא דתנא ערבין צרישא יליף מזביתו של עולם: **ו**הדר **ת**נא **ב**שחרית. מאימתי קורין את שמע בשחרית: **מ**שעת **ל**את **ה**כוכבים. שהוא **ג**מרא **ב**ציאת **ה**השמש. כדיליף לקמן (עמוד ז):

ואומה ק"ש אינה אלא לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. ומכאן נראה מי שקורא ק"ש על מטתו שאין לזרך וגם אינו זרין לקרות אלא פרשה ראשונה: ליתני דשחרית ברישא. כדאשכחן בתמיד דכתיב של צקר תחלה: אי הכי סיפא דקתני שחרית ברישא. אי אמרת בשלמא דסמיך אקרא דבשכבך א"כ אינו מקפיד קרא אלא אק"ש. אלא א"א דסמיך אקרא דצרייתו של עולם א"כ קפיד אכל מילי א"כ סיפא דקתני וכו'. מצדן שמים לפניה וכו'. (ירושלמי) ושבע צרכות היו כנגד שבע ציום הללתיך (תהילים קיט) ולא קא חשיב יראו עייניו דהיא צרכה תקנו רבנן כדי להמתין לצבירהם צבית הכנסת. ודוקא צבית הכנסת שלהם שהיו עומדים בשדה והם מסוככים מן המזיקים אבל צבית כנסיות שלנו אין זריכין להמתין לצבירהם אלא בלילה: והא קמ"ל דכפרה לא מעכבא. וא"ת האם תנינא חדאם זימנאם צמס' נגעיס (פי'ד') ומייתים להם צהערלם (דף עד:) העריצו שמשו ארכלם בתרומה וי"ל דרגילותם שלם משניות לאשמועינן צקורר אף למה שמפורש כבר: